

Råd och anvisningar för kompostering av hushållsavfall

Att börja kompostera hushållsavfall kan ge en mängd fördelar. Det ger dig minskade sopkostnader samtidigt som en fungerande kompost bidrar till fin näring åt trädgårdens växter.

Trädgårdsavfall - Kallkompost

Kallkompostering av trädgårdsavfall exempelvis gräsklipp, löv, grenar och växtdelar får ske utan anmälan till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

Avfall med animaliskt ursprung - Varmkompost

För att få kompostera hushållsavfall med animaliskt ursprung finns en del krav som måste uppfyllas för att inga olägenheter för människa eller miljö ska uppkomma:

- En skriftlig anmälan skickas till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen innan kompostering tar sin start.
- Ändamålsenlig kompostbehållare ska användas. Behållaren ska vara skadedjursäker vilket innebär att behållare inte får ha springor större än 6 mm. Behållaren bör också vara ventilerad för att tillföra syre till kompostmaterialet men ska samtidigt ha ett tätslutande lock. Om kompostbehållaren förvaras utomhus vintertid behöver en isolerad behållare så kallad varmkompost användas. Färdigtillverkade behållare finns att köpa i de flesta större varuhus och järnaffärer. Förvaras kompostbehållaren inomhus på något sätt att temperaturen inte understiger 8 grader kan en behållare utan isolering användas. Men då under förutsättning att temperaturen är den rätta i kompostmaterialet.
- Kompostbehållaren måste placeras, underhållas och skötas så att olägenhet (lukt och skadedjur) inte uppstår. Kunskap om hur man sköter en kompost går bland annat att ta del av i boken "Komposten" av Karin Persson. ISBN 91-574-4564-8.
- Du måste själv ta hand om kompostjorden.

Kompostplatsen

Kompostbehållaren skall helst stå vindskyddat på en skuggig plats så att komposten inte riskerar att torka ut, tre sidor bör ha skydd från väder och vind. Behållaren skall vara lätt att tömma.

Skötselråd

För att få en bra kompostprocess behövs bland annat en god luftomsättning och temperatur, att fukthalten är lagom, balans mellan kolrikt och kväverikt material och att rätt kompostströ används.

Temperatur

När komposten får syre till sitt material hjälper syret mikroorganismerna att bryta ned matavfallet som läggs i behållaren. När mikroorganismerna börjar sin nedbrytning ökar temperaturen i behållaren. Processen att bryta ned materialet sker mellan ett par grader upp till cirka 78 grader. En ökad värme ger förutsättningar för maskar att börja bryta ned materialet (minimum +8 grader). Det är därför viktigt att använda sig av rätt behållare vid kompostering av matavfall beroende på hur komposten är placerad (inom- eller utomhus). Genom en hög temperatur sker en viss hygienisering av kompostmaterialet. För att öka syresättningen bör även kompostmaterialet blandas om så att en syrerik nedbrytning (aerob process) sker som ökar temperaturen. Omblandning kan ske med hjälp av en luftningsstav, som finns att köpa i järnaffärer.

Fukthalten är lagom

När matavfall läggs i en kompostbehållare så innehåller mycket av avfallet någon form av vätska. För att inte en *förruttelseprocess* ska starta som avger lukt och ger möjlighet för överflödigt vätska att rinna ut till omgivningen bör strömaterial tillsättas för att suga upp vätskan i behållaren. Det är därför viktigt att blanda med **torrt** strömaterial. När en *kompostering* sker ökar temperaturen och när vätska avdunstar kan det ibland till och med bli nödvändigt att tillsätta vatten till kompostmaterialet för att inte processen ska avstanna.

Balans mellan kol (C) och kväve (N)

I en kompost där matavfall slängs är det viktigt att både kol (C) och kväve finns (N) tillgängligt i bra proportioner, 30 C:1 N. Mikroorganismerna som bryter ned matavfallet är i behov av både kol och kväve som byggstenar och energi till sin omsättning. Genom att blanda animaliskt matavfall med potatisskal, grönsaksrester i rätta proportioner ges en bra förutsättning för att uppnå en god kompostprocess.

Kompostströ

Strömaterial används i komposten för att suga upp överskott av fukt som tillsätts behållaren. Strömaterialet ska därför vara torrt och ha en bra uppsugningsförmåga. Färskt sågspån, hyvel eller kutterspån innehåller för mycket vatten och är inte lämpligt. Kompostmaterialet som tillsätts ska vara en kolkälla (C) och ge komposten en bra struktur. För långa fibrer från hyvelspån exempelvis ger en förlängd kompostprocess, som i sin tur behöver brytas ned för att fungera som ett hjälpmedel. Torv, jord och aska ger en felaktig pH-höjning eller sänkning och kol är för hårt bundet för att bli tillgängligt i processen i visst material. Matavfall som läggs i komposten bör alltid täckas med kompostströ ovanpå eller blandas ner ordentligt för att

förhindra problem med lukt eller flugor. Lämpligt kompostströ finns att köpa i en järnaffär.

Behållarens utseende och storlek

- Det kan vara bra att ha två kompostbehållare eller eventuellt en kompost med två fack. De kan då användas växelvis, så att den ena komposten fylls medan den andra efterkomposteras.
- Behållaren bör vara tillverkad i hållbart material och utformad så att både fyllning och tömning sker smidigt.
- Mängden köksavfall beror självklart på matvanorna. En tumregel är dock att en isolerad behållare, bör rymma 50 liter per person. Varje person beräknas lämna ifrån sig mellan 2 till 2,5 liter komposterbart avfall/vecka. Men med tiden när komposten har bränt så sjunker innehåller ned i behållaren.
- Den mängd matavfall som läggs i komposten bör täckas med en tredjedel (1/3) kompostströ var gång för den mängd matavfall som läggs i för att uppnå proportionerna 30 C:1 N.

Vad kan slängas i en oisolerad eller isolerad behållare som är placerad utomhus?

Följande kan ex. slängas i en isolerad behållare - varmkompost	Följande kan ex. slängas i en oisolerad kompost - kallkompost
Matrester, råa och tillagade	Blommor, växter och blomjord
Frukt och grönsaker	Löv
Skal inklusive äggskal	Ris från grenar
Animaliska livsmedel	Eventuellt fallfrukt
Kaffe och te med filter	Gräsklipp
Hushållspapper	Blast
Ofärgade servetter och näsdukar	

Tid för kompostprocessen

Det tar ofta sex månader innan komposten har brutits ner. Kompostmaterialet kan då flyttas till nästa fack eller till en övertäckt trädgårdskompost. Materialet är färdigt när det ser ut, känns och luktar som jord. Tänk på att kompostjord är väldigt näringsrik och bör blandas upp om man har tänkt att planterar sina blommor med kompostjorden.

Vanliga problem med hushållskomposten

Ibland kan en kompost drabbas av problem. Obalans i innehållet kan göra att det börjar lukta illa. En kompostprocess har då gått från en komposteringsprocess till en förruttelseprocess. Nedan beskrivs de vanligaste problemen och dess åtgärder:

- **Dålig lukt**
Komposten är för fuktig eller kompakt så inte syre når ned till kompostens alla hörn. Komposten har börjat ruttna istället för att

förmultna. Det kan åtgärdas genom att luckra upp innehållet och blanda i torrt strömaterial.

- **Ammoniaklukt**

Komposten är för kväverik, vilket kan åtgärdas med att strömaterial innehållande kol blandas ner i komposten. Den bör också blandas om ordentligt. Tänk på att kompostens innehåll bör vara proportionerliga enligt 30 C:1 N- kvoten.

- **Flugor och larver**

Detta kan åtgärdas genom att täcka komposten med blöta tidningar samt torka rent lock och kanter. Tätningen bör vara kvar under 14 dagar för att flugor och ägg skall dö. Under tiden kan man fylla på med nytt avfall ovanpå, men det är viktigt att lägga rikligt med strö på matavfallet så att inte flugorna frodas igen. Efter 14 dagar kan tidningarna rivs sönder och blandas ner i komposten. Kvarstår problemen kan flugnät sättas upp. Använd aldrig bekämpningsmedel!

- **Läckage av illaluktande vatten**

Lakvattnet kan läcka ut till omgivningen. För mycket läckage av näring kan ge kväverika växter såsom nässlor och hallon en extra möjlighet att tillväxa där komposten står. Problemet åtgärdas dock genom att hålla sin kompost lagom fuktig genom att blanda ner torrt strömaterial som suger upp vattnet och röra om ordentligt.